

CYCLING FOR LIBRARIES – GLAS ZA KNJIŽNICE

CYCLING FOR LIBRARIES – VOICE FOR LIBRARIES

Vesna Stričević-Šolić
KGZ Gradska knjižnica Zagreb
vesna.stricevic@kgz.hr

UDK / UDC 027.3
Izlaganje / Conference paper
Primljeno / Received: 1. 10. 2014.

Sažetak

Cycling for Libraries je međunarodna kampanja za promoviranje knjižnica i mobilni skup knjižničara i ljubitelja knjiga. Iako početno zamišljena kao poslovni projekt, akcija *Cycling for Libraries* mnogo je više od toga. To je stručni skup i otvoreno raspravište, medij za promoviranje knjižnica, promotor međunarodne stručne suradnje te pobornik kretanja na otvorenom i tjelesnog zdravlja.

Akcija se održava jedanput godišnje i na njoj sudjeluje stotinjak knjižničara iz cijeloga svijeta. Za razliku od drugih stručnih skupova, otvorena je i za sve ljubitelje knjiga kao još jedan od načina proširenja komunikacije s korisnicima. Po trajanju akcije, velikim udaljenostima koje sudionici prolaze i izazovima s kojima se na putu susreću, *Cycling for Libraries* jedinstveni je događaj takve vrste u svijetu. Tijekom desetak dana, na dugačkom putu kroz krajolike, gradove i naselja, sudionici zastaju u posjetima knjižnicama, susreću se s predstavnicima lokalnih vlasti i medija te sudjeluju u društvenim okupljanjima. Koloni knjižničara-biciklista često se na kraćim dionicama priključuju ne samo lokalni knjižničari, nego i predstavnici vlasti ili naprosto ljubitelji knjiga.

Ključne riječi: knjižnice, odnosi s javnošću, zagovaranje, bibliocikliranje, konferencije, knjižničari, mreže knjižnica, stručno obrazovanje

Summary

Cycling for libraries is an annual library publicity campaign organized by the politically and economically independent International Association for Library Advocacy. Cycling for libraries is a mobile conference for librarians and library lovers. It aims to advocate libraries and increase awareness of the valuable services and resources that libraries offer to the community and to create a joint support group for libraries and their services.

Keywords: libraries, public relations, advocacy, cycling, conferences, unconference, librarians, networking, professional training

Sve je počelo u Finskoj

Začetnici i organizatori akcije bili su finski knjižničari Jukka Pennanen i Mace Ojala uz podršku lokalnih i međunarodnih knjižničarskih organizacija i mreže knjižničarskih zanesenjaka. Knjižničarska javnost je prvi put upoznata s njihovom inicijativom 2010. godine na konferenciji IFLA-e u Göteborgu, kada je održana i prva demonstracijska vožnja na relaciji Borås – Göteborg.

Nakon toga akcija se održava svake godine, postaje sve veća i organizacijski zahtjevnija, pa je 2013. godine osnovano udruženje *International Association for Library Advocacy* koje ima čvršću strukturu i omogućuje lakšu pripremu raznih knjižničarskih projekata.

Ciljevi organizacije jesu: zagovaranje i promoviranje knjižnica, jačanje međunarodne suradnje knjižničara širom svijeta, povezivanje stručnjaka i ljubitelja knjiga i stvaranje združene skupine podrške za knjižnice i njihove usluge.

Rad organizacije odvija se kroz različite međunarodne i lokalne kampanje, razvijanje pokreta na otvorenom, razmjenu znanja, organiziranje konzultacija, susreta, događaja i tečajeva te suradnju sa sličnim organizacijama i udruženjima.

***Cycling for Libraries* – nekonferencija¹ i stručni razvoj**

Osim aktivne kampanje za promoviranje knjižnica, *Cycling for Libraries* je i inovativan stručni skup, točnije nekonferencija koju organiziraju i strukturiraju svi prisutni. Takav pristup omogućuje veću prilagodljivost i slobodniju razmjenu ideja jer nema podjele na predavača i publiku, a umjesto pasivnog slušanja svi postaju aktivni, ravnopravni sudionici rasprava. Kroz suradnju, otvorenost i dinamičan kontekst, format nekonferencije pruža mogućnost za neformalno, kreativno učenje.

Na svakoj turi postoje zadane dnevne teme koje usmjeruju raspravu, a među sudionicima se odabire nekoliko moderatora koji kanaliziraju raspravu i koji se svaki dan mijenjaju. Ovogodišnje teme bile su: inovativna upotreba knjižničnih prostora, cjeloživotno obrazovanje, cenzura u knjižnicama, poslovanje, digitalna i društvena uključenost, besplatne knjižnice, zelene knjižnice, zatvaranje knjižnica i društvo bez granica.

Također, budući da svatko dolazi s nekim svojim strukovnim problemom o kojem bi želio razgovarati ili razmijeniti mišljenje, od sudionika se traži da prije puta pošalju temu. To olakšava pronalaženje kolega sa sličnim problemima, a zajedničko putovanje pruža mogućnost za slobodan, kreativan razgovor i suradnju s knjižničarima iz različitih sredina, različitih zemalja i iz različitih strukovnih praksi.

A, u ovom slučaju, međunarodna suradnja nije samo simbolična. Tijekom dugoga, napornog putovanja, često po vrlo nepovoljnim vremenskim uvjetima, stvaraju se čvrste prijateljske i strukovne veze. Knjižničari putuju zajedno, spavaju i žive zajedno, pomažu jedni drugima, smiju se i plaču zajedno, svakodnevno dijele nedaće i veselja, pedaliraju danima po prašnjavim putovima, prometnim ulicama, velikim gradovima i selima, upoznaju nove krajeve, knjižnice i stječu nova iskustva.

Jedna od najvećih povlastica sudjelovanja na akciji *Cycling for Libraries* upravo je mogućnost umreživanja i povezivanja s kolegama iz cijelog svijeta. Na svakom novom koraku otvara se nova prigoda za učenje, upoznavanje novih i drugačijih rješenja i praksi.

I unatoč kulturnim razlikama i jezičnim preprekama, posvećenost knjižnicama i knjižničarstvu svuda je ista.

¹ Pojam nekonferencija (unconference) prvi se put pojavio u najavi godišnjeg skupa XML programera 1998. godine i otad joj popularnost stalno raste, a primjenjuje se na široki raspon različitih stručnih skupova. To je kombinacija ravnopravnog učenja, umreživanja, demonstracije znanja i otvorenih rasprava.

***Cycling for Libraries* – kampanje**

Primarni cilj akcije *Cycling for Libraries* je promoviranje knjižnica i uzdizanje profila knjižnica i knjižničara u očima javnosti. Akcija nastoji promijeniti predodžbu o knjižnicama kao zastarjelim, birokratskim ustanovama koje samo pasivno slijede nove tehnološke trendove.

Nova era knjižničarstva mnogo je živahnija, poduzetnija i spremnije odgovara na ubrzane promjene u društvu i na nove zahtjeve i potrebe korisnika. Proaktivan pristup – izlazak iz tradicionalno začahurenih stručnih sredina, u javnost, na ulicu, i susret s ljudima na neočekivanim mjestima – dio su ovoga promijenjenog načina na koji knjižnica komunicira s korisnicima i upoznaje javnost sa svojim uslugama. S akcijama kao što je *Cycling for libraries* knjižničari poduzimaju inicijativu, suprotstavljaju se stereotipima i “postaju smjeliji i ponosniji”.

A gotovo kilometar duga kolona knjižničara-biciklista prizor je koji svim sigurno izaziva pažnju. Kad zatvorimo promet na raskršću, prolazimo kroz crvena svjetla uz policijsku pratnju ili zvonjavom oglasimo prolazak kroz naselja, ljudi se osvrću i plješču. Postajemo vidljivi i prepoznatljivi, privlačimo medijsku pažnju kao i pažnju na društvenim mrežama. I svaka nova akcija ojačava poslanje i širi glas o projektu *Cycling for Libraries*.

Do sada su održane četiri međunarodne i osam lokalnih tura.

2011 Copenhagen – Berlin (650 km)

Prva mobilna nekonferencija s 80 knjižničara iz raznih zemalja svijeta koji su tijekom puta održavali radionice i seminare te posjetili brojne knjižnice u Danskoj i Njemačkoj. Finale je bio u Berlinu na otvorenju 100. Deutscher Bibliothekartaga,² gdje im se na putu kroz grad pridružilo stotinjak njemačkih kolega.

2012 Vilnius – Tallin (600 km)

Drugu, takozvanu ‘kozmpolitsku’ turu kroz baltičke zemlje, od Vilnusa (Litva) preko Rige (Latvija) do cilja u Tallinu (Estonija), organizirao je isti tim finskih zanesenjaka uz veliku podršku knjižničarskih udruženja iz zemalja domaćina. Ovaj put sudjelovalo je gotovo stotinu knjižničara iz dvadeset zemalja. Tijekom puta, sudionici su zastajali u posjetu knjižnicama, sastajali se s lokalnim političarima i prisustvovali društvenim zbivanjima. Na kraćim relacijama priključivali su im se i lokalni knjižničari, a kad im se na jednoj dionici pridružio i latvijski ministar kulture, akcija je dobila i veliku medijsku pažnju.

² Deutsche Bibliothekartag – najveća knjižničarska konferencija u Njemačkoj.

2013 Amsterdam – Bruxelles (400 km)

Na trećoj turi, tema su bile narodne knjižnice sa sloganom *Libraries make a difference*; a akciju su podržale IFLA, EBLIDA i mnoge lokalne knjižničarske organizacije u Nizozemskoj i Belgiji. Sudjelovalo je 100 knjižničara iz 25 zemalja, a ovaj put pridružila se i Hrvatska s dvije predstavnice, Vesnom Stričević iz Gradske knjižnice u Zagrebu i Marijom Šimunović iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Ove godine pokazalo se i da je kampanja *Cycling for libraries* prepoznata kao značajna forma promoviranja knjižnica jer smo tijekom puta bili pozvani u Nizozemski i Flamanski parlament, gdje smo uz srdačan doček sudjelovali na organiziranim debatama. U Parlamentu u Haagu sudjelovali smo na međunarodnom okruglom stolu koji je organizirao Odbor za obrazovanje i kulturu, a uvodnim govorom otvorio Bas Savenije, predsjednik FORBID-a. Uz predstavnike nizozemskog parlamenta, IFLA-e, EBLIDA-e, CERL-a i nizozemskih knjižničarskih organizacija, rasprava se vodila o značenju i vidljivosti knjižnica u društvu, knjižničnoj infrastrukturi i partnerstvu te problemima autorskih prava i novim tehnologijama.

Akcija je 2013. godine dobila i širi politički kontekst jer se uz pomoć organizacije Civic Agende glas knjižničara čuo i u europskim forumima i doprinio nastanku pisane deklaracije o narodnim knjižnicama *The impact of Public Libraries in European Communities*³ koju smo na cilju puta, u Bruxellesu, predali Europskom parlamentu.

Glavni je cilj deklaracije podizanje svjesnosti zastupnika i Europske komisije da narodne knjižnice nisu samo mjesta kulturnih zbivanja i posudbe knjiga, nego snažna mreža ustanova čvrsto povezanih s lokalnim zajednicama koje pružaju mogućnosti cjeloživotnog učenja, digitalnu i socijalnu uključenost zapostavljenim društvenim skupinama te prilagodljiv pristup informacijama. Deklaraciju je do isteka roka 7. siječnja 2014. potpisalo 214 zastupnika iz 28 zemalja te je dobila široku političku podršku u Parlamentu.

Ova godina je za nas bila posebno značajna jer smo stigli u Bruxelles 26. lipnja, neposredno pred primanje Hrvatske u Europsku uniju pa je to bila iznimna prigoda da se predstavi i hrvatsko knjižničarstvo.

³ Written Declaration 0016/2013 submitted under Rule 123 of the Rules of Procedure on the impact of public libraries in European communities [citirano 2014-10-04]. Dostupno na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WDECL&reference=P7-DCL-2013-0016&language=EN&format=PDF>

2014 Montpellier – Lyon (530 km)

Četvrta tura održala se u Francuskoj, a cilj je bio Lyon i Svjetski knjižničarski i informacijski kongres i 80. konferencija IFLA-e. U organizaciju ovogodišnje kampanje aktivno se uključila i zemlja domaćin, pa je službeni naziv akcije bio na francuskom jeziku: *Cyclo-biblio*.

Pod geslom *La bibliothèque, c'est plus qu'une histoire de livres – elle accompagne la société dans son évolution (Knjižnica je više od povijesti knjige – ona prati društvo u njegovoj evoluciji)* žarište je bilo na komunikaciji i društvenom značaju knjižnica. Zato su francusku turu obilježili velika medijska izloženost, konferencije za tisak, televizijski i radio razgovori, a naglasak je bio i na sudjelovanju društvenih mreža. Takav pozitivan odjek osnažuje poslanje i privlači pažnju javnosti na projekt promoviranja knjižnica. Na desetodnevnom putu posjetili smo 7 gradova, 18 knjižnica i upoznali se s knjižničarskom praksom i problemima s kojima se francuske knjižnice susreću.

Ove godine povećao se i hrvatski tim i predstavljen je s četiri člana: Vesna Stričević (Gradska knjižnica Zagreb), Maruška Nardelli (Gradska knjižnica Marka Marulića Split) te Kristian Ujlaki i Karlo Galinec (Knjižnica "Fran Galović" Koprivnica).

Lokalne ture

Kampanja *Cycling for Libraries* odmah je stekla veliku popularnost i pridonijela organiziranju lokalnih tura u pojedinačnim zemljama. Kao i izvorna, međunarodna *Cycling for Libraries* akcija, koja postaje sve veća i značajnija, tako ubrzano raste i broj lokalnih tura. Isprva samo u Finskoj, zatim u Švedskoj, pa uz IFLA kamp u Kaliningradu, sve do ove godine kad je održano čak pet lokalnih akcija na dva kontinenta (tri u Europi i dvije u SAD-u).

Akcija Baltička zvijezda (održana u lipnju 2014.) imala je zanimljivu, neuobičajenu strukturu. Četiri skupine knjižničara krenule su iz Rusije, Bjelorusije, Litve i Latvije sa zajedničkim ciljem u Kaunusu gdje su se sastali na dvodnevnoj konferenciji o knjižnicama.

***Cycling for Libraries* – reakcije u knjižničarskom okruženju**

U knjižničarskim krugovima, projekt *Cycling for Libraries* postao je poznatiji i stekao još više uvažavanja nakon uvodnog govora⁴ bivše predsjednice IFLA-e, Ingrid Parent, na 78. Konferenciji IFLA-e u Helsinkiju 2012. godine. Akciju je spomenula i u Predsjedničkom Newsletteru⁵ 2013. godine i istaknula je kao model za razvijanje međunarodne suradnje i promoviranje knjižnica.

Na *Cycling for Libraries* opširno se osvrnula i sadašnja predsjednica Sinnika Sipila⁶ u završnom govoru na 79. Konferenciji u Singapuru 2013. (“... jedan od primjera novih i inovativnih načina kojima možemo učiniti knjižnice vidljivijima je *Cycling for Libraries*, nekonferencija i kampanja knjižničara koji tijekom lokalnih, regionalnih i međunarodnih tura promoviraju knjižnice i otvorenim dijalozima i raspravama privlače medijsku pažnju i pažnju političara i javnosti...”), a u razgovoru za specijalno izdanje francuskog časopisa *Livres Hebdo special IFLA* istaknula je ovu inicijativu kao primjer inovativnog promoviranja i uzdizanja profila knjižnica u javnosti.

⁴ Opening Address by IFLA President Ingrid Parent. // IFLA Express : Congress News and Media 11-17 Aug 2012, Helsinki, Finland [citirano 2014-10-04]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-express/2012/5193.htm>

⁵ Advocacy and Collaborations. // IFLA Presidential Newsletter August 2013 [citirano 2014-10-04]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/node/7940>

⁶ Acceptance Speech delivered by Sinikka Sipila at the Closing Session of the 79th IFLA World Library and Information Congress in Singapore [citirano 2014-10-04]. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/assets/hq/presidents-program/acceptance-speech-sinikka-sipila-2013.pdf>

